

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat Eren

Diyarbakır Milletvekili

Diyarbakır'ın Çınar ilçesine bağlı Çömçeli köyünde OYAK Çimento tarafından 24,47 hektarlık 4. grup pomza madeni (taş ocağı) açılması planlanmaktadır. Söz konusu proje, "ÇED Gerekli Değildir" kararıyla mevzuatın en temel çevresel denetim süreçlerinden muaf tutulmuştur. Bu karar, bölge halkının dört yıldır süren itirazlarına ve sahadaki ağır ekolojik, sosyal ve ekonomik risklere rağmen alınmıştır. Projenin köy yerleşim alanına bitişik olması, mera ve tarım alanlarını doğrudan etkilemesi, su altyapısını ve toprak bütünlüğünü bozma potansiyeli nedeniyle kümülatif etki değerlendirmesi yapılmadan verilen bu karar, hukuken ve bilimsel olarak tartışmalıdır.

Yerelde yapılan tespitlerde; pomza çıkarımının toz ve silika birikimi, patlatma-bölme faaliyetlerinin yeraltı su döngüsüne ve mikrobiyolojik toprağa zarar verme riski, maden sahasının genişlemesiyle hayvancılık, tarım ve kırsal ekonomi üzerinde telafisi güç sonuçlar yaratacağı belirtilmektedir. Bölge, yüksek biyolojik üretim kapasitesine sahip yarı kurak ekosistemdir; bu tip alanlarda bir kez bozulan habitatın geri dönüşü yoktur. Köylülerin kuşaklar boyunca emek vererek kurduğu toplumsal ekoloji, piyasa çıkarları lehine yok edilmektedir.

Öte yandan projenin uygulanması, yalnızca çevresel değil sistematik bir hak ihlali boyutu kazanmıştır. 24.03.2025 tarihinde kamuoyuna yansıdığı üzere, maden çalışmalarına karşı protesto eden köylülere yönelik jandarma tarafından yakın mesafeden ateş açılmış, orantısız müdahale sonucunda gözaltılar gerçekleşmiştir. Devletin silahlı gücünün bir maden şirketinin ticari operasyonlarını koruma hattına geçirilmesi kabul edilemezdir.

Aradan geçen birkaç ay sonra, 25.11.2025 sabahı aynı köye bu kez yüzlerce asker ve çok sayıda zırhlı araç ile baskın yapılmış, köy ablukaya alınmış ve giriş-çıkışlar kapatılmıştır. Abluka nedeniyle çok sayıda çocuk okula gidememiş, köy halkı üzerinde yoğun bir korku atmosferi yaratılmıştır. Baro ve sivil toplum temsilcilerinin sahadaki gözlemleri; bu ağır güvenlik uygulamasının hiçbir hukuki dayanağının açıklanmadığını ortaya koymuştur.

Bu tablo, Çevre Bakanlığı açısından yalnızca ÇED hukukunun kötüye kullanılması değil, ekolojik alanların özel sermaye için militarize edilmesi anlamına gelmektedir. Çevre hukukunun amacı, sermaye işlemlerinin önünü açmak değil, yaşam hakkını, ekosistemi ve toplumun geleceğini korumaktır. Yalnızca maden çıkarmak için değil, bir köyün sosyal dokusunu ve biyolojik sistemini dağıtmak üzere işleyen bu pratik, Bakanlığınızın

“sürdürülebilirlik”, “yerel katılım”, “çevresel adalet” ve “yaşam alanlarının korunması” ilkeleri ile açıkça çelişmektedir.

Bu bağlamda;

- 1- Çömçeli köyü için verilen “ÇED Gerekli Değildir” kararının bilimsel raporları ve etki analizleri nelerdir? Kararın dayandığı çalışma; yeraltı suyu, toprak, toz partikül dağılımı ve mera-ekosistem ilişkisini içeren bağımsız saha ölçümleri barındırmakta mıdır?
- 2- Projede kümülatif etki analizi yapılmış mıdır? Çınar ve çevresinde hâlihazırda yürütülen madencilik, enerji ve sanayi faaliyetlerinin ekolojik yükü dikkate alınmış mıdır?
- 3- Maden sahasının köy yerleşim alanına yakınlığı, insan sağlığı ve kırsal ekonomi açısından risk barındırırken; “ÇED Gerekli Değildir” kararı alınırken bu husus neden yok sayılmıştır?
- 4- Halkın sunduğu dilekçeler, protestolar ve başvurular Bakanlığınıza ulaştığı halde; karar süreci yeniden değerlendirme mekanizmasına neden taşınmamıştır?
- 5- Projenin uygulanacağı alanın ormanlık ve doğal habitat özelliği göz önüne alındığında; biyolojik çeşitlilik, jeolojik süreklilik ve yeraltı su rezervuarları için Bakanlığınıza yapılmış veya talep edilmiş bir yerinde bilimsel inceleme bulunmakta mıdır?
- 6- 24.03.2025 ve 25.11.2025 tarihlerindeki güvenlik müdahaleleri, Bakanlığınızın “katılımcı çevre yönetimi” ve “halkın rızası” ilkeleri ile nasıl bağdaşmaktadır?
- 7- Bakanlığınız bu müdahaleler sonrası projeyi askıya alma veya iptal etme yönünde herhangi bir girişimde bulunmuş mudur?
- 8- Çömçeli köyü özelinde olduğu gibi, yerel halkın rızası olmadan yürütülen projeler için zorunlu çevresel-sosyal etki analizinin mevzuata eklenmesi yönünde Bakanlığınız bir yasal düzenleme planlamakta mıdır?
- 9- Projenin uygulanacağı ormanlık alanın, ekolojik kırılganlık nedeniyle özel koruma statüsüne alınması için bir değerlendirme yapılmış mıdır? Yapılmadıysa gerekçesi nedir?